

KELTSKI JEZIKI

Keltski jeziki so indoevropskega izvora.

Čeprav je Evropa bila naseljena že v davni preteklosti, ljudstva, ki so ta področja naseljevala, niso uporabljala nobene pisave. Zato imamo le malo podatkov ali pa skoraj nič o tem, kateri jeziki so bili takrat v uporabi.

Rabo pisave, ki izvira v bistvu s Srednjega vzhoda, lahko postavimo v časovni okvir prvega tisočletja pr. Kr.. Ob tem lahko opazimo, da so pisavo okoli leta 500 pr. Kr. iz severne Afrike prenesli v Španijo in preko Grčije v Italijo.

Keltska kultura, tradicije in znanje so se ohranjale po ustnem izročilu. Večino tega, kar danes vemo o Keltih, so nam posredovali grški in rimski pisci tistega časa.

Tudi druga ljudstva s katerimi so Kelti prišli v stik, so o njih zapustila opise in informacije. O tem nam priča tudi stara irska književnost.

Ker razpolagamo z nekaterimi zapisi tistega časa, si lahko delno predstavljamo, kateri jeziki so bili takrat v rabi in kakšna je bila njihova struktura.

Večina jezikov, ki jih poznamo, izhaja iz indoevropske jezikovne družine.

Lahko sklepamo, da vsi jeziki izhajajo iz enotnega prajezika, ki je nato doživel svoj razvoj in se spreminjal glede na različna geografska področja in jezikovne sisteme, ki so jih različna ljudstva uporabljala.

Obstajal je torej neki prvotni skupni jezik indoevropskega izvora, ki se je v različnih obdobjih razlikoval po nekakšnih lokalnih narečjih. Ta so se nadalje razvijala, dokler niso zadobila obliko raznolikih jezikov, ki imajo vsak svojo lastno identiteto.

Domneva se, da tudi keltski jeziki, tako kot večina evropskih jezikov, izhaja iz nekega skupnega – univerzalnega jezika, ki se je bil v rabi v obdobju med leti 3000 in 2000 pr. Kr..

Keltski jeziki, ki so se ohranili do današnjih dni, se uporabljajo na zelo omejenem območju in sicer na Britanskih otokih in v Britaniji. Danes jih uporablja približno dva milijona prebivalcev. V primerjavi z ostalimi evropskimi jeziki spadajo jeziki keltskega izvora k manjšinskim jezikovnim skupinam. Dejstvo pa je, da je ta skupnost po številčnosti in kulturnih značilnostih izredno pomembna.

Glede na zemljepisno in zgodovinsko razdelitev delimo keltske jezike na celinske in otoške.

V tem geografskem okviru lahko razlikujemo tri podskupine keltskih jezikov: keltski jezik, ki se govori na celini, izhaja iz veje galskih jezikov; britanščina in gaelščina pa se v glavnem uporabljata na otokih in ju poznamo tudi kot goidelski jezik.

Tak razvoj jezika predpostavlja, da so se keltski jeziki rodili iz skupne jezikovne družine. Nato so se delno utrdili na celinski Evropi; iz iste jezikovne družine so se na otokih razvili tisti keltski jeziki, ki so zadobili lastno identiteto na otokih severne Evrope, predvsem na otoku Man, v Veliki Britaniji in Irski.

Kar zadeva otoške jezike, se ti v glavnem delijo še v dve družini: britansko, ki zajema bretonščino, kornjiščino in gelščino; nato še gaelsko, v katero spadajo irščina, škotska gaelščina in manščina (narečje z otoka Man).

Kelti so verjetno prvo indoevropsko ljudstvo, ki je doseglo zahodna področja Evrope.

Kot je iz zemljepisne skice razvidno, so Kelti v predkrščanski dobi naseljevali velik del področja, ki se je razprostiralo od Črnega morja do Irske. Zato je jasno, da so keltski jeziki močno zaznamovali

in vplivali na Španijo in Britansko otočje, na del Italije, v veliki meri na Balkanski polotok in Malo Azijo.

V Italiji se je tedaj uporabljala latinščina, ki je nato zaznamovala ne samo dežele takratnega italskega polotoka, ampak celotni Zahod.

V 5. stoletju pr. Kr., se je latinščina govorila na zelo ozkem območju, ker rimska država še ni uspela razširiti svojih meja, da bi lahko svoj jezik uveljavila na tako širokem zemljepisnem področju.

V takratni Italiji so v glavnem uporabljali etruščanski jezik, ki je bil najbolj razširjen na območju, kjer se danes nahaja italijanska dežela Toskana.

O izvoru etruščanskega jezika lahko le domnevamo. Vemo le, da ta jezik ni indoevropski. Tako kot vsa takratna ljudstva so tudi Etruščani podlegli rimskemu osvajanju in so se postopoma začeli sporazumevati v latinskem jeziku.

Če razmišljamo o Evropi kot o scenariju, na katerem se je odvijala zgodovina zahodnega sveta, opazimo, da so keltska ljudstva zasedala velik del Evrope. O tem nam pričajo latinski pisci, predvsem Julij Cezar s svojim traktatom »De bello Gallico«. Tam, kjer je danes Francija, so bili Galci keltskega rodu; v Italiji so keltska plemena zasedala ves severni del in ustanovila tudi mesto »Mediolanum«, sodobni Milan. Znano nam je tudi, da so Kelti leta 390 pr. Kr. opustošili Rim.

Opomba:

Lady Augusta Gregory nam v delu Gods and warriors – (Bogovi in bojevniki) opisuje stare irske legende. Te nam pripovedujejo, kako so Kelti napadli in premagali prvotno irsko ljudstvo »Tautha de Dannan«, ki so Kelte imenovali Gaelce. Okoli leta 400 pr. Kr. se je keltsko osvajanje razširilo vse do Grčije. Zasedli pa so tudi široka področja Zahodne Evrope in Srednjega vzhoda.

Rimske legije so šele leta 192 pr. Kr. zasedle zadnje keltsko kraljestvo v Italiji.

V teku stoletij se je politična slika Evrope spremenila: rimski imperij je razprostrl svoje meje do skrajnih severnih dežel Evrope in si prisvojil področja Španije, Francije in velik del Nemčije. Istočasno so s severa prodirala germanska ljudstva med njimi Vikingi, ki so pritiskali na jug in na evropske otoke.

To je pripomoglo, da so keltski celinski jeziki klonili in da so izumrli. Edina izjema so pri tem nekateri bretonski jeziki.

Obenem pa so se uspeli ohraniti jeziki in kultura otoških Keltov. Prav zaradi zemljepisne lege so ti lažje preživeli pritiske. Zato keltske jezike zasledimo delno na britanskem otočju, na Irskem in na otoku Man.

Posebej velja omeniti še nekatere manjše skupnosti, ki govorijo keltski jezik a so se izselile iz otoške Evrope v druge dežela sveta, v ZDA, v Južno Ameriko, Avstralijo in še nekatere.

Kot se to večkrat dogaja, so te skupnosti rezultat množičnega preseljevanja novejšega časa. Prav te skupnosti ohranjajo v svojem krogu lastne korenine, ki se nam kažejo v kultiviranju lastne kulture in primarnega jezika. V tej realnosti se na ta način ohranjajo šege, navade in tipične kulturne značilnosti, ki izhajajo iz njihovega rodnega okolja.

To ohranjanje svojih korenin zadeva predvsem Irce, Škote in druge, ki so z migracijo iz svojih rodni krajev v ZDA kljub vsem pritiskom vsaj delno ohranili svojo prvotno kulturno in jezikovno identiteto.

Keltski jeziki imajo posebne fonetske značilnosti. Poznajo skoraj popolno izgubo zvoka »p«. V zgradbi tega jezika obstajajo tudi znatne razlike glede na zemljepisno področje, na katerem se je jezik razvijal.

Te razlike se kažejo v dialektih britonske in gaelške jezikovne skupine.

Izgovor glasov je v keltskih jezikih dokaj zapleten, tudi zato ker se grafični prikaz besed ne ujema z njihovo izgovarjavo. Začetni glas vsake besede se spreminja glede na zaporedje glasov besede, ko stoji pred njim.

Oglejmo si nekaj značilnosti krajevnih govorov.

